

Kring ett donatorsporträtt i Ödeshögs kommunbibliotek

4 c c n n 187

För 160 år sedan föddes i Sjögård, St. Aby, ett gossebarn, som i dopet fick namnet Dan Vincent. Ingen visste då, att han med tiden skulle bli en storman på läkekonslens område, jubeldoktor, kunglig livmedicus och frikostig donator. Bland donationerna märktes en summa av 3 000 kr till anskaffande eller utvidgande av ett sockenbibliotek i St Aby. Till äminnelse härav finns nu i Ödeshögs kommunbibliotek, som numera inrymmer även det gamla sockenbiblioteket i St Aby, ett stort porträtt av donator. På ramen till detta porträtt står följande anteckning: "Förste livmedicus doktor Vincent Lundberg, född i Sjögård, St. Aby, den 13/4 1816, död å Bellevue vid Stockholm 11/8 1891".

I Brunelius Svensk läkarematrikel finns en utförlig levnadsteckning över Vincent Lundberg och ur den har hämtats en del uppgifter, som kan vara av intresse. Föräldrarna var Per Ludvig och Anna Margareta Lundberg. Fadern, som tidigare varit underofficer vid kavalleriet, hade nu i egenkap av jägmästare uppsikten över vidsträckt kronallmänningar "1 denna avlägsna skogsbygd", som det heter i levnadsbeskrivningen. Där sägs också att familjen, som hade flera barn, var mycket fattig, varför det var med största svårighet som den studiebegärde Vincent kunde sättas i skola i Linköping. Han var då sju år. Enligt tidens sed blev han inlyrd i ett djäknekvarter. Utan egentlig tillsyn och utan valvilligt stöd led han så mycket av den hårda pennalmen och vana, äga kamraters be-

handling, försakelse och väntevnad att han vid hemkomsten efter första läsårets slut var i så dålig kondition att han inte kunde återvända. I stället fick han under ett par års tid tillsammans med andra barn undervisning i hemmet av församlingens kyrkoherde, teol dr Rosén.

Föräldrarna var nu betänkliga att låta Vincent bli bodgosse i Skånherden, men detta lyckades kyrkoherden, som insåg Vincents ovanliga anlag, hindra och i stället ordna så att han fick inträde i Linköpings skolans fjärde s k rektorsklass. Där intogs han 1826. Under försakelser och stundom verklig nöd drog han sig fram men skötte sina studier med all energi så att han vid 18 års ålder 1834 kunde avlägga studentexamen med laudatur i alla ämnen utom hebreiska.

Trots allas avrådande bestämde sig Vincent tidigt för den dyrbaraste av alla studiebanor, läkarbanan. Med ytterst anspråkslösa penningmedel men med goda förhoppningar kom han till Uppsala, togs om hand av sina östgötakamrater och fick ett hem hos dåvarande akademidjunkern V F Palmblad. Där fick han bli ett slags faktotum på akademihyckeriet. Genom översättning och åtskilliga bokhandelsstransaktioner, bl a ett boklotteri, som han funderat ut tillsammans med den förslagne Palmblad, lyckades han dra sig ur sina värsta ekonomiska trångmål. I Palmbladiska huset sammanträdde Lundberg med professorer, Geijer, Aterbom, Törneros m fl, vilka gav honom goda impulser till litterära studier. Därefter började Lundberg sina

Vincent Lundberg

medicinska studier på Karolinska institutet. Trots att han måste finansiera sina studier genom att skriva barnböcker till jul och tidskriftsartiklar, överstämningar m m avlade han på tre år 1839 medicinska kandidatexamen. Han hade då också i sex månader fungerat som underläkare vid garnisons-sjukhuset. Under de tre åren hade han också blivit stipendiat i färdiga karekären samt återvänt till Uppsala, där han anställdes som biträde i den berömda läkaren Israel Hwassers lämplig vid de Braheska Upplandsgodsen, varjämte han även i staden utövade läkareverksamhet. Inom studentkorpsen och kamratkretsen var han högt uppburen och antroddes flera förtroendeposter.

Omedelbart efter sin kandidatexamen återvände Lundberg till Stockholm för vidare utbildning vid Serafimerlasarettet. Han arbetade nu strängt och försakade alla nöjen. Den enda förstärkelset f extra provinsjällkare i Sigtuna 1840. Redan 1841 avlade han sin medicine licentiatexamen och promoverades till medicine doktor samma år. Om promotionsakten, som tillika utgjorde en minnesfest över Linné och Rosen-

stein, vilka 1741 blivit bedamöter av medicinska fakulteten, säger Lundberg i sina minnen, att festen var lysande. Hwassers tal flödade av snille och kärlek, så att de alldagliga förhållandena smälte bort och läkarens kall framstod högt och heligt. För Lundberg hade dagen i dubbel bemärkelse stor betydelse, ty då ägde även hans förlovnings rum med den 16-åriga Louise Haak, dotter till dåvarande akademirektorn i Uppsala, juris dr Johan Henrik Haak.

Hela den dryga läkarkursen var nu avslutad på den relativt korta tiden av sju år, sedan även ämbetsprovet och kirurgie magisterexamen avlagts samma år. Därefter började nu den 25-åriga medicine doktorn sin praktiska bana under föga lysande utsikter. Han ägnade sig främst åt det kirurgiska området och gjorde många uppmarksamma operationer. Han anlitades även vid utarbetandet av ett reglemente för armén, tjänstgjorde som vilkarrande fältläkare i Jakobs församling, läkare vid Stockholms Surrbrunn m fl ställen och erhöi 1842 sin första befattning i statens tjänst som sjukhusläkare vid garnisons-sjukhuset. Denna betättning innebar för honom en två-årig

Då konung Oskar I jämte kronprins Karl 1844 företog en resa till västra delarna av riket utsågs Lundberg att följa med. Senare samma år företog han med understöd av allmänna medel en vetenskaplig resa i Danmark, Frankrike, England och Tyskland och fick därvid tillfälle till viktiga kirurgiska studier. 1846 förordnades han till o kirurgie adjunkt vid Karolinska institutet och blev samma år biträdande överkirurg vid Serafimerlasarettet. Därjämte förestod han från 1847 professuren i kirurgi vid Karolinska institutet. Under dessa år blev han allt mer känd. Hans praktik var i knopning och hans ansesande alljämt i stigande. Vidare tjänstgjorde han som fängelseläkare och gjorde på egen bekostnad en studieresa till åtskilliga straff-

anstalter i Tyskland, Schweiz och Frankrike. Tjänstgöringen vid Grad ansträngande särskilt under koleraepidemien 1853, men han skötte med samma omsorg sina sjuka fångar som sina övriga talrika patienter.

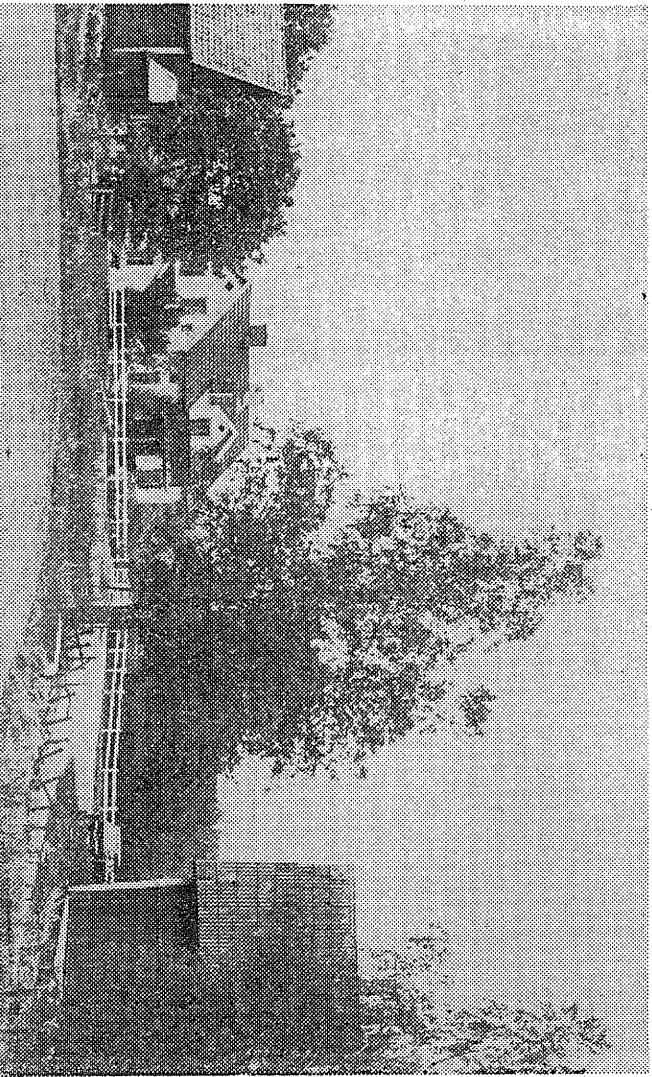
På Norrmalm i Stockholm innehades läkarpraktiken mest av Vincent Lundberg. Under bortåt fyra decennier var han en av huvudstadens mest anlitade och ansedda läkare. Hans praktik sträckte sig från kungaborgen till den ringaste hydda i staden. Det stora förtroende han tillvann sig och så länge åtnjöt, var grundat på välvilja och ömhet mot de sjuka och ett förtroendeingivande sätt liksom på hans skicklighet och framgång som läkare och operatör.

Lundberg utnämndes 1855 till kunglig livmedicus med tjänstgöring hos dåvarande kronprins Karl. Sedan denne blivit kung utnämndes Lundberg 1859 till tjänstgörande förste livmedicus hos kung Karl XV, som skattade honom högt. Denna tjänst varade i 17 år med tjänstgöring såväl hemma som vid kungens många utrikes resor, bl a vid kroningen i Norge.

Vincent Lundberg var begåvad med en utpräglat reslust och med växande tillgångar blev det även många resor, såväl inom som utom landet. Dessa resor var ämnade som rekreation och värd efter hans ansträngande praktikmen till följd av hans intresse och rastlöshet förenades resorna till stor del med studier på olika sjukhus samt till inköp av tavlor och skulpturer, varav han så småningom ägde en väcker samling.

Ar 1841 blev Lundberg ledamot av Svenska läkarsällskapet, 1886 dess hederslednot och år 1891, 50 år efter promotionen i Uppsala, blev han på våren medicine jubeldoktor. Vidare tilldelades han många ordnar.

Lundberg ägde ett valvilligt och barmhärtigt sinne. Många fattiga ungdomar har haft honom att

Sjögård ligger vackert vid Bonderydsjön. Den gamla nanbygghägen där Vincent Lydberg var född har ersatts med en ny.